

Prenumerationspris:

1/1 år	Ekr. 2:—
1/2 " "	1:—
1/4 " "	0:50

Estlandssvensk tidning

Utgivare: Svenska Folkförbundet.

Redaktör: N. Blees, Rütli 3, Tallinn.

Pren. pris till utlandet:

1/1 år	Ekr. 3:—
1/2 " "	1:50
1/4 " "	0:75

Carl Lindhagen i Estland.

Estland och estlandssvenskarne gästas i dessa dagar av en av Sveriges mest egenartade och mångsidigaste politiska och kulturella föregångsmän, förre borgmästaren i Stockholm — i Sverige betecknar titeln huvudsakligen presidenten för rådhusrätten — och riksdagens ålderspresident Carl Lindhagen.

Denne vår världsbekante landsman besöker nu de baltiska länderna för att undersöka förutsättningarna för ett svenskt initiativ till samgående mellan de nordiska småstaterna i ett slags idépolitiskens allians till motvikt mot stormakternas brutala våldslinjer.

Carl Lindhagen, som nu nått en ålder av 73 år, har en mycket lång politisk bana bakom sig. I Sverige har han i första hand haft betydelse som de små och fattiges förespråkare. "Han kommer till människorna med sitt brinnande hjärta i handen", säger träffande en av hans skildrare i en bok. I den s. k. Norrlandskommittén — de sakkunnige som hade till uppgift att utreda och förbereda kolonisationsarbetet i Nord-Sveriges glest befolkade bygder — var han den drivande kraften, och redan därigenom har han som blott få svenskar förutsättningar att bedöma det stora jordkolonisationsverket i Estland. Som jurist är han känd som en av Sveriges främste sakkunnige på jordbrukets lagstiftningsområde, hans litterära produktion på detta område är mycket omfattande.

Under kriget spelade Carl Lindhagen en betydande roll i

De svenska bildningssträvandena i Estland befrämjas i väsentlig grad genom att understöda dess kämpande förespråkare och enda svenskspråkiga tidningsorgan i landet "Kustbon", en sak som vi och många andra med oss finna vara icke minst behjärtansvärd. Stöd "Kustbon" genom att prenumerera på posten och annonsera i den!

Red.

världen genom sin strävan att åstadkomma en de neutrala staternas fredsintervention. En av Nationernas förbunds föregångsmän har han betr. nationernas självbestämmanderätt under och efter kriget på mångahanda sätt underlättat skapandet av de baltiska randstaterna.

Hans strävanden världen runt att främja Nationernas förbund, hans propaganda för världsfredssträvandena och hans aktiva ingripande som världspolitiker i otaliga fall där krigets ande skapat kaos och hans dristiga mod att alltid föra de betrycktas talan berättiga honom till fullo att kallas en talesman för mänsklighetens samvete.

Carl Lindhagens oerhörda mångsidighet och sagolika arbetskraft ha satt honom i stånd att göra sin insats på nästan alla områden av samhällets och den internationella politikens marker. Ett uttryck för hans strävan till internationell förståelse är hans intresse för främjandet av det internationella hjälpspråket esperanto.

En av de uppgifter Carl Lindhagen här i Estland satt sig före

är att så ingående som möjligt lära känna estlandssvenskarnes livsproblem. Han vill nå till andra sidan av den vanliga romantiken och har för avsikt att om möjligt söka liva propagandan i Sverige just för att stödja och utveckla en bärande materiell kultur bland den lilla svenska stammen, inseende att blott ett stammens växande jordiska välstånd kan bära upp en överbyggnad av andlig odling.

Utgående från att hela det moderna Estlands utveckling grundar sig på jordfrågan började herr Lindhagen med ett par dars besök hos skriftställaren Carl Mothander för att på dennes gård Tois i den hastigt framåtgående Kohilatrakten göra sig förtrogen med den estniska landsbygdens utveckling och därigenom få en utgångspunkt för bedömandet av livet i estlandssvenskarnes nejder i förhållandet till rent estnisk bygd.

Tyvär måste herr Lindhagen redan den 9. Juli vara i Helsingfors, där han vid Interparlamentariska unionens — en av hans älsklingsinstitutioners — årskon-

gress är inbjuden att hålla föredrag över baltiska problem.

Herr Lindhagen som i Tallinn mottogs av folksekreterare Blees och några av de mest verksamma förespråkarna för estlandssvenskarnes praktiska livsproblem, torde genom sin ställning som en av de allra mest kulturpolitiskt betonade medlemmarna av Sveriges riksdag ha alldeles särskilda förutsättningar att blåsa liv i Sveriges ej alltför stora kännedom om den lilla estlandssvenska stammens praktiskt kulturella behov.

Under sin vistelse i Tallinn uppvaktades borgmästare Lindhagen av huvudstadens tidningsmän. Borgmästaren har med sin följeslagare, kand. Brandell varit på besök hos utrikesministern Seljamaa, som f. n. även är vikarierande Riksförste. En visit har dessutom gjorts hos Sveriges sändebud, Baron Koskull, och Överbefälhavare Laidoner. Socialdemokraternas ledare herr Rei och andra ha intervjuats. — Söndagen den 1 juli ägnade sig borgmästaren åt den svenska landsbygden. Då besöktes Birkas jordbruksskola och Hapsal. Förutom kand. Brandell åtföljdes borgmästaren på denna färd av folksekreterare Blees.

Redaktionen av Kustbon hälsar Sveriges hjärtevarmaste och ideellaste politiker välkommen till Estland. Få svenskar torde som han ha förutsättningar att giva impulser som lända till enighet och förtroende inom alla de kretsar i Estland och Sverige som verka för den estlandssvenska stammens utveckling till Estlands och svenskhetens fromma.

Svenskt i Tartu under vårterminen.

Bortsett från det sedvanliga undervisningsarbetet, som under vårterminerna mest har att göra med handledningen av de mera försigkomna eleverna, finnes från Tartu följande viktigare händelser att förmäla:

Svensk-estniska samfundet har sysslat med färdigställandet av sin första årsbok, vilken utkommer före midsommar*) och innehåller ett flertal historiska undersökningar rörande förhållandena

*) Har redan utkommit, artikeln skrevs d. 11 juni.

under svensktiden, undertecknads uppsats om estlandssvenskarnas bildningsfråga, en handledning i estnisk historisk litteratur avseende svensktiden samt redogörelse för samfundets syften och verksamhet. Boken kostar för icke-medlemmar 3:50 plus porto och kan beställas från undertecknad, senare kanske från Akademilinen Kooperativ, Tartu. Det var ett lyckligt grepp av Dahlbergsfonden att anslå medel för utgivande av denna bok, som kastar ljus över många invecklade frågor från det svenska Östersjöväldets tid.

Föredragsverksamheten inom samfundet har under terminen koncentrerats till trenne möten. På det första, som avhölls i mars, redogjorde magister Greta Wieselgren i en ingående föreläsning betitlad "Påvlige legaten Arcimboldus och ärkebiskopsstriden i Upsala 1518—20" för sina upptäckter på ett av den svenska senmedeltida historiens otillgängligaste områden. Vid det andra mötet, i april, talade statsarkivarie Otto Liiv om "Det estniska bondeståndets läge vid slutet av svensktiden". Föredraget, som gick ut på att visa, hurusom det svenska väldet visserligen vid jämförelse med 1700-talets villkor tedde sig i mycket fördelaktig dager för bönderna men ändå innebar en försämring av föregående förhållanden och av den dåtida bondebefolkningen också så uppfattades, gav anledning till en långvarig och livlig debatt. Det kommer att inflita i årsboken.

Vid majmötet, slutligen, redogjorde undertecknad för "Stenen från Antsla", ett märkligt fornynd, som upptäcktes för några år sedan, och diskuterade föreliggande tolkningsmöjligheter (gränsmärke från det självägande bondeståndets tid, klumpiga runor från vikingatiden o. s. v.). Då tyndet kanske endast delvis finnes i behåll, är det svårt bilda sig en bestämd mening om dess karaktär.

En svensk-estnisk festafon anordnade, under medverkan av Svenska Odlingens Vänner, i mars en kommitté av energiska damer med professorskan Ramul i spetsen. Festen blev alltigenom lyckad och besöktes av några hundra personer. Efter hälsningstal på båda språken av under-

tecknad och rektor Roos vid flickgymnasiet utförde korp. Filiae patriae med sin damkör några nummer, varpå följde deklamation av fru Wieselgren, fru Suits och fröken M. Suits, ett antal sång- och musiknummer av bl. a. sångerskan fru Milk-Barrot, svenska och estniska folkdanser utförda i folkdräkter, servering m. m. Däremot måste Svenska Odlingens Vänner eget sammanträde för firande av sitt 25 årsjubileum uppskjutas till hösten, då festtälaren, pastor Pöhl, fått förhinder.

Bland svenska besök i staden märkes särskilt riksantikvarie Curmans, som företrädde Sverige vid estniska nationalmuseets jubileum. I dagarna hitväntas prof. Andreas Lindblom, Skansens och Nordiska museets styresman, samt ett sällskap av barnavårdsmän.

Tartu 11 juni 1934.

Per Wieselgren.

Årsavslutning vid Svenska gymnasiet.

Den 9 juni ägde gemensam årsavslutning rum för de svenska och estniska gymnasierna i Haapsalu. Vid densamma förekom andakt samt tal av rektor Üksti. Ett antal stipendier hade skänkts av Riksföreningens Stockholmsavdelning och dessa utdelades till följande elever: Björn Wichmann, Helene Zeisig, Gunnar Heyman och Herbert Lagman. Bokpremier erhöles Ellen Blees, Ida Koinberg, Manfred Westerbom, Axel Treiberg, Edvin Lagman, Anders Stenholm, Alvin Isberg och Lars Lilja.

Svenska gymnasiet har i år för första gången haft examen inför en kommission, utsedd av Estniska Bildningsministeriet. Även om en och annan kuggning förekommit, så måste dock resultatet anses tillfredsställande. De elever som bestått examen, erhålla samma rättigheter som om de genomgått estniskt gymnasium. Betydelsen härav behöver väl knappast särskilt påpekas.

Beträffande undervisningen ha vissa svårigheter förekommit detta läsår. Till följd av att endast en ordinarie svensk lärare kunnat anställas har nämligen undervisningen i vissa ämnen måst ske på estniska. Till nästa år är emellertid meningen att anställa ytterligare en svensk lärare. Som

ju även den ekonomiska sidan kan anses tryggad, finns det alltså anledning att motse det kommande läsåret med förväntningar om arbetsro och inre utveckling. Kunde sedan förståelsen för Haapsalugymnasiets viktiga roll inom det svenskestländska bildningslivet ytterligare ökas så vore ett av de viktigaste önskemålen nämnt. Kanske blir det emellertid tillfälle att en annan gång komma in på detta ämne.

H. Svensson.

Nytt från Svenskestland.

Den 3 juni hölls konfirmation med nattvardsgång i Hapsals kyrka. Konfirmanderna, 12 elever från svenska gymnasiet i Hapsal, voro följande: Berta Aman, Hjalmar Brunberg, Edvard Engman, Margit Grenfeldt, Gunnar Heyman, Edvin Lagman, Herbert Lagman, Elmar Nyman, Albert Seffers, Manfred Westerblom, Björn Wichmann, Helena Zeisig. Kyrkan som var prydd med unga björkar och färsk vårblomster var till trängsel fylld. Det var en andäktig skara som lyssnade till kyrkoherde Danells gripande skriftetal och pastor Pöhls ailvermättade predikan och avskedsord till konfirmanderna. Det var nog första gången man hade svensk konfirmation i Hapsal.

Den 3 juni samlades S. O. V.:s styrelse å Birkas folhög- och lantmannaskola. De viktigaste punkterna på dagordningen var Svenska gymnasiet, Birkas folkhögskola och Tallinns folkskola. Den 5 juni samlades Svenska kontraktet till ordinarie sammanträde i Hapsals prästgård. Synoden inleddes med predikan av pastor Pöhl i Hapsals S:t Johanni kyrka. Förhandlingarna inleddes av Kontraktspastor Karl Nilsson, som efter en kort bön och betraktelse gav en ingående och koncis överblick över det kyrkliga läget i Svenskestland. Till stundande biskopsval uppställdes följande 3 kandidater: Rektor Köpp, prof. Rahamägi, pastor Lattik. Till viceprost efter kyrkoherde Lund valdes pastor Hj. Pöhl. Som diskussionsämne upptogs dagordningen bl. a. söndagsskolan, vilken fick en mångsidig och saklig belysning. Synoden avslutades med bön och psalmsång.

Den 10 juni lades grundstenen till kapellbygget på Nargö. Då bygget framskridit i hastigt tempo, så var högtidligheten av mera symbolisk betydelse. Festligheten inleddes med anförande av Svensk-finska S:t. Mikaelssamfundets ordförande, Andreas Stahl, som gav en överblick över byggnadsarbetet. Predikan hölls av pastor Pöhl och prosten Pöhl. Grundstenen lades och urkunden sänktes av Sveriges Minister Envoyen Reuterswärd, som riktade till nargöborna en hälsning från Sverige och sade bl. a. att rikssvenskarna känna till nargöbornas hårda livsvillkor och bönen om hjälp klingade icke ohörd i Sverige. Förutom Minister Reuterswärd gästades ön av lantbruksrådet Silverhjel, överläkare Norrlin från Väs-

terås, som framförde vid festmiddagen som intogs i kapten Schmidts gästvänliga hem, hälsningar från Riksföreningen i Västerås, och Direktör Olsgård från Stockholm. Tackord riktades till de rikssvenska gästerna av pastor Pöhl och med ett fyrfaldigt leve vinkade nargöborna farväl åt sina kärkomna gäster.

Prof. Curman har givit en intervju med anledning av prof. Wieselgrens artikel beträffande de estlandssvenska bildningsproblemen. Prof. Curman meddelade „Dagens Nyheter“ korrespondent, att det minimum som estlandssvenskarna f. n. skulle behöva vore Kr. 15.000.

Den 10 juni höll Lektor Nils-Herman Lindberg föredrag om Estlandssvenskarna i svensk radiotjänst, där lektor L., som personligen äger en stor och ingående sakkännedom om de estlandssvenska förhållandena, på ett för oss estlandssvenskar tacknämligt sätt och med objektiv skarpsblick klarlade de estlandssvenska livsproblemen för ähörarne.

Hj. P.

Rågöbröllop på Skansen.

Ungefär kl. 1/2 söndagen den 17 juli slog den efterlängtade stunden för Rågöborna då de, efter det "Kalevipoeg" blivit försenad i cirka 2 timmar, kunde stiga iland på den mark, vilken deras förfäder en gång i tiden trampat. Rågöborna voro 32 till antalet, dessutom medföljde riksdagsman Westerblom, major Lindkvist med fru, folkskollärarne Berggren och Westerblom, Vormsö och undertecknad.

Rågöborna voro alla klädda i sina hembygdsdräkter och möttes av en talrik skara rikssvenskar som voro nere i hamnen för att möta gästerna med glada tillrop: välkomna till Sverige, tack för i somras m.m. Väl ilandstigna blevo vi omhändertagna av medlemmar ur mottagningskommittén, riksantikvarie Curman, generalkonsul Fagraeus, ryttmästare Egnell, fanjunkare Fribergh, byrådirektör Källström, rektor Söderbäck m. fl. Även estniska sändebudet i Sverige, minister Grant, var närvarande.

Genom båtens försening förskjöts programmet ungefär en halvtimme, men det var endast tur, ty när Rågöborna efter en hastigt intagen lunch anlände till Skansen, hade regnet, vilket vid resans slut sakta börjat talla, upphört, och det rädde det allra bästa väder.

Väl framkomna till Skansen ställde Rågöborna sig i led framför talarstolen, vilken bestogs av riksantikvarie Curman. Riksant-

tikvarien hälsade Rågöborna välkomna till det land, från vilket deras förfäder väl för ett årtusende sedan drogo bort över havet i österled. Talaren anmärkte, att ehuru de flesta av gästerna kanske idag för första gången trampa Sveriges jord, så kan han dock framföra det svenska folkets välkomsthälsning på deras eget språk, i full förvissning om att Rågöborna, ehuru medborgare i ett annat land, helt och fullt förstå den. Det är med särskilt varma känslor som det svenska folket hälsar sina stamförvanter från Estland välkomna till moderlandet.

Efter riksantikvarie Curman framträdde rektor Per Söderbäck, som varit rektor för Birkas folkhög- och lantmannaskola och personligen flera gånger besökt Rågö och är en utmärkt kännare av förhållandena där. Talaren berörde först Rågöbornas och även öns historia och framhävde att det på Rågö bevaras ett rent genuint svenskt språk och en renare stam än på mångt annat håll. Där finna vi en urgammal svensk kultur. Denna kultur är hotad just nu, då utvecklingens tid brutit in för Estland, en liknande som Sverige upplevde på 80- och 90-talet. Talaren uttalade förhoppningen, att det ej skall försvinna så mycken värdefull tradition för Sverige. Nu, sade talaren och vände sig till gästerna, ska ni sjunga "Modersmålets Sång" så Stockholmarna gråta. Det var nog ingen som förblev oberörd när Rågöborna ställde upp sig och känslösamt och mäktigt sjöngo: "Hur härligt sången klingar på älskat modersmål". Nu utbringades ett leve för gästernas fosterland och därefter avtågade Rågöborna till Bollnässtugan, där de uppvisade sina urgamla danslekar.

Under de tre dagar som Rågöborna stannade kvar i Stockholm fanns det nog ej mycken tid över för vila. Under fanjunkare Friberghs sakkunniga ledning fingo Rågöborna bese det mesta av Stockholms sevärdheter, d. v. s. så mycket man kunde hinna med under dessa få dagar. Det blev rundtur genom staden i buss, besök på Kungliga slottet och stadshuset, där Rågöborna blevo inbjudna till lunch i gyllene salen, besök i Engelbrektskyrkan och mycket mera, vilket allt ej kan uppräknas på brist av ut-

rymme. På tisdags- och onsdagskvällen upptörde Rågöborna ett äkta rågösvenskt bondbröllop på Skansen, vilket bevistades av flera tusen personer. Publikens var på det livligaste intresserad och applåderade så att gästerna blevo smått förlägna. Under uppvisningen märktes dock ej någon som helst osäkerhet hos de uppträdande, utan Rågöborna gingo så glatt och villigt i elden som om det vore vardagsmat.

Efter uppvisningens slut överlämnade kapten Wibom en svensk flagga från Flaggans Dag till gästerna, och riksdagsman Westerblom, vilken själv deltog i bröllopsuppvisningen, tackade å de sinas vägnar.

På onsdagskvällen intogs efter bröllopet en supe på högloftet på Skansen, där åtskilliga tal utbyttes och genast därefter skyndade Rågöborna ned till Skeppsbron, där „Kalevipoeg“ låg och väntade för att föra dem tillbaka till Tallinn, vërifrån de rika på minnen på fredagsmorgonen återvändande till Rågö där Stockholmsresan under hela det kommande året nog kommer att utgöra det viktigaste samtalsämnet.

Olaf Pöhl.

Ur Dombergets krönika.

Kung Carls enda kärlek.

Sign. Carolus berättar här en gammal baltisk legend, som visserligen inte tilldrar sig på Revals Domberg men som dock börjar och slutar i dess uråldersgrå Domkyrka. Red.

Inne i Revals Domkyrka hänger sedan över tvåhundra år en svart slöja kring släkten von Ulrichs vapensköld. När och varför denna slöja kommit dit, kan man ej dokumentariskt bevisa, men den står i samband med en gammal baltisk legend, som kanske ger en oväntad förklaring till Carl XII:s historiska kallsinnighet mot kvinnorna. Gamla dokument befatta sig vid flera tillfällen med saken, och jag har kompulerat ihop nedanstående ur olika källor.

I oktober år 1700 landsteg kung Carl i Pernau för att tåga mot ryssen, som belägrade Narva. Sedan hären vilat ett par dar efter den stormiga överresan, anträdde tåget mot norr. Som vägen gick genom trygga trak-

ter red konungen om dagen i förväg i sällskap med en enda adjutant — en ung estländsk löjtnant von Ulrich, som han fäst sig vid under landstigningen på Själland sommaren samma år — för att först mot kvällen sluta sig till den efterkommande armén i bivacken.

En dag föredrog dock konungen att övernatta med Ulrich på egen hand — på lanträdet Wrangels gård invid vägen“, som det heter i de gamla papperna. Kanske blev han utan att märka det ledd av löjtnanten, ty denne var — kungen ovetande — förlovad med lantrådets dotter, och det vore ju ej att undra på om den förälskade krigaren ville passa på tillfället att hälsa på sin fästmö på vägen mellan två fälttag.

De båda ryttarna sutto alltså av framför stora trappan och kungen blev mottagen som en konung anstår. Men lanträdet Wrangel var en barsk och sträv herreman, som kanske inte alldeles lyckades dölja det groll som ännu rådde i mången baltisk ädlings bröst mot konungens högstsallig herr faders stränga reduktion. Därför tänkte konungen gå till sängs så fort som möjligt och avböjde också den kvällsvard, vars tillredande troligen nådde hans öron genom buller och spring.

Just då kom emellertid lantrådets 18-åriga dotter in i salen och gjorde tidens omständliga hälsning inför monarken. Lanträdet var enkling och unga frökens uppgift blev det att göra les hondeurs i sin faders hus.

Konungen stannade alltså uppe och det blev en långvarig måltid. Ty fröken Wrangel slog i allra högsta grad an på unge kungen genom sitt kvinnliga och ljuva väsen, sin rättframhet och sin frimodiga konversation, som tydde på ovanligt mycket förstånd hos en ung kvinnsperson. När konungen sent omsider bröt upp och omständligt genomgått det hövlighetsceremoniel, som tiden krävde även av en monark gent emot högadeliga damer, så var hans gossehjärta fyllt av en het låga.

Följande morgons frukost blev lika animerad och konungen meddelade i nåder att han ej skulle försumma en enda dag att så fort fälttåget mot ryssen var över åter besöka gården och frambara

dess dotter sin hyllning. Kanske tänkte han i tysthet på sin anfader, gamle kung Gösta? Denne hade tvenne gånger valt sig sin drottning ur undersåtarnas led. Var väl en fröken Wrangel mindre högtädd än en Lejonhuvud, en Stenbock?

Försjunknen i dessa angenäma betraktelser stördes kungen av lanträdet Wrangel, som i all undersåtlig höviskhet framträdde för sin konung med bön, att löjtnant von Ulrich måtte få en eller annan dags permission att stanna på gården. Han vore nämligen förlovad med husets dotter.

Konungens strålande blick blev med ens mörk och ögonbrynen höjdes till kunglig onåd. Visste inte lanträdet var en officers, en kunglig adjutans plats var under marsch mot fienden?

Under en viss kyla skildes man och de båda ryttarna travade vidare. De följande dagarna var kungen som en omvänd hand mot sin adjutant. Sällan yttrade han ett ord utan red tyst och otillgängligt majestätisk ett stycke före.

Slaget vid Narva var i full gång. Redan sviktade general Croys skaror och ryssarna började sin flykt ur det befästade lägret. Men på ett par ställen bjödo de tyska ock skotska legoknektarne förbittrat motstånd. Då konungen erfor detta beslöt han att själv kasta sig in i striden. Plötsligt klarnade det historiska snögloppet och konungen såg att det i själva verket stod litet kritiskt för en del av de svenska trupperna. Hastigt skickade han Ulrich med en order in i det fruktansvärda kulregnet. Snögloppet slöt sig åter kring den bortilande Ulrich medan kungen samlade en skvadron kring sig och red till anfall över det sumpiga Narvafältet. Åter en gång skingrade sig snögloppet för en stund och kungen såg en svensk officer ligga svårt sårad på marken strax framför hästen. Kanske var det Brandklipparen? Jag har ej denna ryktbara hästs historia till hands.

Ulrich! Som en blix var kungen ur sadeln och fram till den sårade, vars huvud han lyfte på sitt knä. Ulrich var döende. „Kan jag göra något för Honom“, frågade kungen med skälvande läppar.

Mödosamt drog den döende ena handsken av, räckte den åt sin konung och sade: "Jag beder Eders Majestsät egenhändigt lämna den till min fästmö och besvärja henne att aldrig skänka hand och hjärta åt någon annan".

"Det lovar jag Honom vid mitt kungliga ord", svarade kung Carl, och så drog Ulrich med ett förklarad leende sin sista suck i sin konungs armar.

Kung Carl blev flera minuter sittande med den döde officerens kropp i sina armar. När han steg upp var han likblek och kunde knappt hålla sig upprätt. Uria! mumlade han, kastade sig handlöst upp i sadeln, satte de väldiga sporrarna i hästen och störtade långt framför den följande skvadronen in i det vildeste handgemänget.

Efter den stora victorian hittade man konunges svarta halsduk på slagfältet. Den var genomborrad av en kula men konungen levde oskadd. Unga kungen måste leva vidare för att hans öde skulle nå sin fullbordan.

Sedan ryssarna kastats över gränsen drog kungen med hären åt sydost för att gå i vinterkvarter, och en dag red han ensam tillbaka till lanträdet Wrangels gård, som en del av hären passerade. Han utförde den döendes uppdrag och det berättas att kungen, vid den husandakt som avhölls efter måltiden själv lär ha läst upp texten, Davids 51 Psalm: "Tvag mig med isop att jag må bli ren som snö".

Blek och uppskakad men med manlig fattning lämnade kung Carl huset — med fröken Wrangels förlåtelse.

"Från denna dag vill jag aldrig glömma en konungs ära", mumlade han då han satf upp till häst. Men unga fröken Wrangel lät sätta upp den svarta slöjan över sin fästmans familjegrav inne i Revals Domkyrka.

Det har roat mig att med ledning av gamla papper söka identifiera "lanträdet Wrangels gård". Ar 1700 låg ingen annan wrangelsk gård invid den kända härvägen fyra eller fem dagsmarscher från Pernau annat än möjligen Tois-Koil. De genealogiska upplysningar, som stå att finna över denna gårds familj år 1700 stämma någorlunda över-

ens med den gamla sägnens uppgifter.

Det dåvarande boningshuset brändes några år senare av ryssarna men grundmurarna sticka ännu över marken på det nuvarande husets stora gårdsplan. Gamla bilder och plankartor över den forna byggnaden ge vid handen var stora gästtabudssalen legat i det gamla enväningsstråhuset. Därinvid ligger stora paradgästrummet, man får väl antaga att det var här unge kungen övernattade med sina sälla tankar. Åtminstone kalla vi rummet "kung Carls sängkammare", när vi i solnedgången göra en tur i parken.

Carolus.

Prof. Teol. D:r. H. B. Rahamägi Estlands andre biskop.

Den XVI kyrkodagen, som hölls den 19 och 20 juni i Tallinn valde med 226 röster och 131 contra prof. Teol. D:r. H. B. Rahamägi till Estlands andre biskop på livstid. Den andre biskopskandidaten pastor J. Warik från Jöhvi samlade 127 röster pro och 227 contra.

Prof. Rahamägi är född den 21 maj 1886 i Kurtna, Hageri. Hans far var lärare-klockare på platsen. Efter avslutade studier i Nikolai gymnasiet 1905 fortsatte han vid teologiska fakulteten i Tartu, vilken han absolverade 1913. I ämbetet ordinerades han 1914, var vikarie i Tallinns Helge Ands kyrka. Senare även kyrkoherde och prost på Ösel. Sen 1919 professor i systematisk teologi vid universitetet i Tartu. 1924 disputerade han över ämnet "Orsakerna till nativitetens minskning bland esterna och utvägar för dess förhindrande" och tilldelades doktorsgraden i teologi. Den nye biskopen har varit bildningsminister i två ministärer och är tills dato dekanus i teologiska fakulteten i Tartu. 1932 promoverades han till teologie hedersdoktor av Uppsala universitet. Den 30 september 1934 invigdes den nye biskopen i sitt ämbete av Sveriges Ärkebiskop D:r. Erling Eidem. Vid högtidligheten, som försiggår i Tallinns Domkyrka, assistera biskop Ingman och Lehtonen från Lettland.

Estlands nye biskop kan med fog betecknas som den bäste kän-

naren av de kyrkliga förhållanden i Estland. Hans religiösa personlighet förenad med mångsidig erfarenhet på det kyrkliga och administrativa området äro en garanti för ljusa framtidsperspektiv. Även Svenske Estland har anledning att bringa denne kyrkoman och uppriktiga svenskvän sin hyllning och innesluta honom i bön om den Högsstes välsignelse i hans answersfulla kall. Hj.

Vår husdjurskötsel.

Under denna rubrik, Kustbon Nr. 13 den 13 juni, skriver rektor Erlund om vår ko. Mjölkboskapen betecknas av art. fört. som förlustbringare för lantbruket ännu så länge vi ej röjt våra vidsträta ängs- och betesmarker till kulturbeten.

Kon, hon rår nog ej för, att vi ej gjort detta för länge sedan!

Domen över kon synes emellertid motiverad och vår jordbrukare har nog föga råd att hålla sig med förlustbringande djur.

Så länge korna gå och driva ikring fritt och ej inspärrats, torde det dock vara förnuftigast, att ej vårdslösa dem ännu mera än hittills varit fallet, ty då blir det ekonomiska resultatet än sämre.

Vad skall lantmannen ta sig till med? Sädesodlingen har aldrig varit av någon betydelse i våra kusttrakter. Potatisen utgjorde förr en betydlig inkomstkälla, för den finnes nu ingen avsättningsmöjlighet. Andra kulturväxter till direkt saluföring, komma knappast ifråga och utan husdjur få vi ej den för vår jordmån oumbärliga gödseln.

Herr Erlund själv löser problemet lätt och rekommenderar fårskötseln som en räddning. Fårskötseln skulle bli lönande så snart vi finge större finullig fårras och tackor, som lämna 2—3 lamm per lamning.

Det må ej tagas illa upp, om vi en del ställa oss något skeptiskt gentemot detta påstående.

Vår lantboskap såväl som lantfåret ha blivit små och klana, samt lämna en ringa avkastning just på grund av att skogsbeten och skogshöet erbjudit såväl det ena som det andra djurslaget en alltför bristande näring. Det har importerats förädlade storvuxna

djurraser, nötboskap och får, men ställda i liknande förhållanden och på samma foder som lantdjuren, ha de blivit än klenare än dessa. Näringsrikt bete och gott vinterfoder är ett trängande behov även för fåret. Av praktiska erfarenheter vågar jag påstå, att fåret mer än något annat av våra husdjur behöver en riklig och jämn utfodring året runt om det skall bli lamm och ullproduktion.

Vi behöva mycket mjölk i våra hushåll, söt och skummad, Arbetspersonal, grisar, höns och lamm, alla äro förtjusta i och må väl av den hälsodrycken. Tror därför, att vi även i framtiden böra lämna hedersplatsen bland våra husdjur åt mjölkkon. Låt den bara få bättre vård och rikligare foder så blir det ekonomiska utbytet också bättre. Indirekt utgör mjölkkon en den viktigaste hävstång till vårt lantbruks lyftande.

Fårskötseln äger för tillfället visserligen goda förutsättningar. Ull och köttpriser stå högt. Jag själv svärmar rätt drygt för fårskötseln. Men den borde ej utökas på mjölkboskapens bekostnad, utan i den mån jordförbättringar genomförts. Det vore önskvärt, att herr Erlund ville ha godheten att lämna närmare upplysningar om fårets näringsförbrukning i f. e. och jämfört med andra husdjurs samt å andra sidan fårets produktion och marknadspriser på ull. Angående tre lamm. De fårraser jag känner ha endast 2 spenar och det tredje lammet blir utan spene. Om lammen också patla turvis, så har en tacka nog med att ordentligt uppamma 2 lamm. Jag har haft får utav vår rena lantras, som vid riklig utfodring lämnat 4 kraftiga lamm per år i 2 lamningar, men 3 per lamning skulle jag nog ej vilja ha.

Anser ej herr Erlund att Schropschire fåret kunde vara gott nog i våra förhållanden? Renblods avelsbaggar kunna köpas inomlands för 30—50 kronor per styck. De äro direkta avkomlingar från Sverige importerade stammdjur. Genom att sammanpara våra vanliga tackor med renblodsbagge kunde vi snart nog räkna med tämligen tillfredsställande resultat. Eller hur menar rektor Erlund? Jag själv är hitintills fullständigt

nöjd med resultaten av dylik sammanparning och omgivningens jordbrukare ställa till riktiga kapplöpningar bara för att få köpa baggar av korsningsprodukt, t. o. m. från första led, för bra pris. Naturligtvis ser lammen redan om hösten präktiga ut, men deras avelsvärde är ju högst ringa, dock kanske bättre än fullständigt degenerade klena lantfår. Ja, skola vi uppta fårskötseln på allvar, så tål ämnet nog en allsidig och grundlig diskussion.

R. Timmerman.

Tysk-svensk ordbok.

Langenscheidts Fickordbok över svenska och tyska språket. Del II: Tysk-Svensk. Omarbetning 1934. Av Studienrat Hans Hellwig, Berlin. XVI, 360 sidor. In Ganzleinen gebunden RM. 4,30 Langenscheidtsche Verlagsbuchhandlung (Prof. G.m.b.H., Berlin-Schöneberg.

Den som får en nyutkommen ordbok i sin hand, önskar först och främst fastställa, i vad mån innehållet tar hänsyn till aktuella förhållanden. Man tar till exempel en dagstidning för att göra några stickprov. Om man nu gör ett sådant försök, skall man bli förvånad över den rikedom av nya ord, som finnas upptagna i detta lilla verk: Gleichschaltung, Nationalsozialismus, Erbhofbauer, Arbeitslager, Arbeitsdienst, Kulturträger, Drehbuch, Segelflugzeug, Schwarzhemden, Filmdiva, Grosskampfschiff, Soziussitz, Rechtsaussen(stürmer), S.A., S.S., Volksbegehren, Weltwirtschaftskonferenz, Schwarzarbeit, Katzenauge, Schlusslicht, festbesoldet, Flugzeugmuttertschiff, Aufrüstung, Volksempfänger, Schutzhaft, Sipo, Beiwagen, Fertigware, Betriebszelle, Scheibenwischer, Tonbild, Tankstelle, Überlandzentrale, Drehkondensator. Detta är några av de många uttryck, som man icke behöver söka förgäves efter. Det är rentav förvånande, hur omfattande den ordsfatt är, som finns samlad på de 460 sidorna i denna fickordbok. Och till de ungefär 35000 uppslagsorden ges icke blott en översättning, utan det finns dessutom ofta betydelse besläktade ord och en mängd tillämpningsexempel i form av korta fraser, meningar o. s. v. Redan denna rikedom på ord vore tillräcklig för att låta Langenscheidts Taschenwörterbuch framstå som mönstergill. — Men den är mer än enbart ordbok. Den innehåller även talrika upplysningar i grammatiska frågor, t. ex. om suffixbildningar, genus, substantivens deklinationer, adjektivens komparation och verbens böjning. Vid främmande ord och ljudförbindelser, vilkas uttal kunde bereda en svensk svårigheter, är också uttalet noga angivet, hos enkla tyska ord även accentförflyttning, när sådan undantagsvis inträder, till exempel Lo'gik — logi'k.

Detta är bara ett fåtal förtjänster hos den lilla lätthanterliga boken.

Flera kunde nämnas, men det skulle föra för långt. Langenscheidts ordböcker åtnjuta ett gott rykte över hela världen. Denna nya upplaga av Langenscheidts Tysk-svenska fickordbok skall endast bidra till att befästa det. Den som behöver ett gott tysk-svenskt lexikon (den svensk-tyska delen utkom redan år 1930 i omarbetad modern upplaga), kan ej träffa ett bättre val än Langenscheidts Taschenwörterbuch.

Varjehanda.

Sveriges Fattigvårds- och Barnvårdsfunktionärens Riksförbunds förut bebådade studieresa till Estland har numer ägt rum. Det var cirka 40 rikssvenska damer och herrar, som sålunda ingående studerade det sociala värdarbetet, isynnerhet barnvården, i Estlands huvudstad och omgivning. I spetsen för exkursionen stodo auditor N. M. Hellichius, förbundets sympatiske och aktade ordförande samt löjtnant K. G. A. Lindell, förb. sekr. och sällskapets i allo duktige färdledare. Ankomsten till Tallinn fördröjdes ett par dagar genom storm under resan från Runö, som först besöktes. I Estlands huvudstad anslöt sig till sällskapet det förut hit anlända finska värdförbundet på 30 personer. Under ett par dagars vistelse här hann man besöka våra barnvårds- och andra sociala institutioner samt även stadens sevärdheter. Det hela avslutades med en gemensam fin banket på Gloria Dansing, där de rikssvenska gästerna uppträdde som värdar. Många tal höllos, bland vilka må nämnas talen av Riksförbundets ordförande, Finlands representeranter och dr Weltmann från Estlands socialministerium. Sveriges minister i Balticum P. Reuterswärd tackade å gästernas vägnar.

I talen underströks önskvärdheten av ett samarbete emellan Sverige-Finland och Estland på det sociala området, en tanke, som mycket tilltalade våra representeranter, som för övrigt voro mycket hänförda och glada över besöket. Vi hoppas, att även gästerna från andra sidan haven blevo nöjda med besöket i Tallinn. — Härifrån fortsattes färdens till Tartu och Riga. — Bland ciceronerna i Estland voro: dr Weltmann, folksekreterare Bles och pastor Pöhl.

Ett blodigt skådespel i Tyskland.

Ett blodigt skådespel har utspelats i Tyskland natten till söndagen den 1 juli. Icke mindre än ett hundratal officerare inom Stormavdelningen (S. A.) — så kallades Hitlers trognaste skyddsarmé i bruna uniformer — ha arkebuserats och över 2000 personer ha häktats. Bland de skjutna angivas bl. a. f. d. rikskanslern von Schleicher med fru och S. A.-ledaren Röhm. Man har befarat ett revoltförsök för att störta Hitler. Bland de sammansvurna, påstodo ryktena i början, voro även president Hindenburg, exkronprinsen, von Papen, von Schleicher, Röhm och många andra bemärkta förgrundspersoner inblandade. Men ryktet torde något överdriva. Det har kunnat bevisas, att varken rikspresidenten, exprinsarna och ej heller von Papen varit inblandade i affären. Så mycket är emellertid nu klart, att Hitler icke är utan motståndare och att han måste vara på sin vakt för att kunna sitta säkert i sadeln. Hitler och Göring äro numera åter herrar i landet. Men deras makt hängde nog endast på ett hårstrå. Det var det hastiga ingripandet från Hitlers sida, som drog ett sträck över von Schleichers revoltplaner — och det hastiga rensningsarbetet blev häpnadsväckande blodigt.

Svenske ärkebiskop Eidem har satt sig i spetsen för insamling av medel till en sjukstuga på Runö. Efter flera års propaganda för saken hälsar Kustbon med glädje denna verkligt viktiga tillökning.

Fröken Helena Österman från Runö har avlagt studentexamen som privatist i Lund efter undervisning pr korrespondens från Hermods institut i Malmö. Ett gott sätt att förskaffa sig högre bildning.

De estländska sillfångstfartygen ha åter löpt ut för året.

Under en kappsegling i Finska vilken sjönk en finsk segeljakt under storm.

Estlands jordbruksministerium har beräknat att landet årligen behöver minst 800 nya jordbrukslägenheter för att hindra onaturlig tillströmning till städerna. Det torde vara på tiden att staten i högre grad än hittills söker väcka intresse för nyodlingar. Jungfrullig, odlingsbar mark har hittills i allt för ringa utsträckning tagits upp, medan fullt kultiverad åkermark ofta nog råkat ur kultur genom bristfällig bearbetning.

På armens skjutplats Waldeck nära Tallinn ha officersaspiranter hittat en gammal granat, som exploderade och dödade eller sårade ett tjugotal.

Allmänna estländska nationella sporttävlingar ha ägt rum i Tallinn. Man saknar ännu estlandssvenska pristagare.

Vid senaste besöket av den svenska turistångaren Gripsholm i Tallinn klagade passagerarne att från svensk sida intet som helst åtgjorts att taga hand om dem här i landet, som eljest är brukligt överallt där svenskar bo. Man tycker att det vore lämpligt att svenska ciceroner funnes tillgängliga och att man här från svensk sida ägnade besök av större grupper svenska turister vanlig landsmannahövlighet.

Tyska turistångaren Dresden har grundstött i en norsk fjord varvid några personer omkommo under utskippingen i småbåtar.

I Toulouse i Frankrike ha allvarliga gatustrider åter ägt rum mellan kommunister oah nationalister.

Polske inrikesministern har mördats av en ung student.

Die Kiederwoche — Tysklands förr så omfattande kappseglingsvecka — har i år återupptagits och svenska segeljakter ha där vunnit en hel rad segrar bland 14 tävlande nationer.

Kyrkliga meddelanden.

Sönd. d. 8 juli Nuckö kyrka kl. 10,30 f. m. gudstjänst: pastor Tannebaum.

SVEDALA

Tegelmaskiner, Grävmaskiner, Stenkrossar, Vägbyggnadsmaskiner, Betongblandare, Torvmaskiner, Bränslekrossar för Torv, Koks och Kol, Pulveriseringsmaskiner, Vindsiktar, Transportapparater, Lastningselevators, Rullager, Rallvagnshjul, Kokkillgods, rekommenderas.

AKTIEBOLAGET
ABJÖRN ANDERSSON

Post- och Tel.-adr.: Svedala, Gjuteriet.
Tel. Namnanrop: Gjuteriet

HANSA STOCKHOLM

Aktiekapital och reservfond
Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRING

Avdelningskontor i Reval:
Jaani Tjän. 11

Frisörsalong för dam och herr

Amberman,

Karrigat. 17, Hapsal.

A-B „EESTI AGA“

Tallinn, Ryssgatan 11-a. Tel. 441-33.

FABRIKATION:

av syr- och acetylen-gaser.

FÖRSÄLJNING

av svets-, skär- och lötbrännare, alla reservdelar samt diverse metaller och pulver därtill.

ACETYLENGAS, STRÅLKASTARE OCH SIGNALAPPARATER.

SKOLA FÖR SVETSARE.

Sjö- och gyttjebad

HAPSAL (Haapsalu)

Bästa och billgaste sommarvistelseort.

Kurkapellet under ledning av dirigent
JOH. SIMM, Dorpat.

Reumatism, ischias, nervsmärtor, kvinnosjukdomar, åderförkalkning i första stadiet.

Över 100 år uppskattade gyttjebad, moderna inpackningar med hjärtstärkning, elektrogyttjetherapie, kolsyre- och andra hälsobad.

Närmare uppgifter genom
Kurförvaltningen Haapsalu.

Bunkra alltid

SHELL

Brännolja • Nautic Oils

Göteborg, Svensk-Engelska
Limhamn, 51475 o. 51255
Karlskrona, 708
Kalmar, 1929 o. 1243
Oskarhamn, 608 o. 609
Västervik, 539 o. 868

Norrköping, Svensk-Engelska
Nynäshamn, 155
Stockholm, Svensk-Engelska
Öregrund, 15
Gävle, Svensk-Engelska
Örnsköldsv., Svensk-Engelska

SVENSK-ENGELSKA MINERALOLJE AKTIEBOLAGET

Fördelaktigast, intressantast och billigast
tillbringas sommaren i

Hungerburg (Narva-Jõesuu)

Naturskön sommarvistelseort. Ypperlig bad-
strand. Över 700 möblerade och inredda villor
att hyra. Modern kurhusbyggnad. Konserter,
sport, Dr. Saltmanns och Hüenes gyttje- och
vattenbad. Pensionat. Intressanta historiska se-
värdheter i Narva och omgivning.

**Er hälsa stärkes av sol,
luft och vidgad synkrets.**

Tillbringa sommaren i Hungerburg!

Närmare genom

Suvitusbüroo, Narva-Jõesuu,
Poska 27, tel. 9

Kuresaar

(Arensburg på Ösel)

Säsong 1 juni — 10 september.

Radiohaltig gyttja mot gikt, skrofler, bentu-
berkulos, alla slags hud-, nerv-, kvinno- och barn-
sjukdomar m. m. Kolsyre-, syre-, tallbarr-, elektr-
och sjöbad. Tre stora badanstalter under fram-
stående läkare.

Härligt klimat, lugnt och billigt. Förstklassig
plage. Mångsidigt nöjesliv, dagliga konserter i
parken och på plagen. I kursalongen konserter, tea-
ter- och kvartettkvällar. All slags land- och vatten-
sport. Omfattande fiske i salt och sött vatten.
Goda båt-, tåg- och buss- förbindelser. Närmare
genom.

Linnavalitsus, Kuresaar.

ESTLANDS TÄNDSTICKSMONOPOL
Tallinn, Frihetsplatsen 5. Tel. 427-91

FÖRSTA INHEMSKA
FÖRSÄKRINGS - AKTIEBOLAGET

EESTI LLOYD

GRUNDAT ÅR 1919

REVAL, LÄNGGATAN (PIKK) 11
EGET HUS. TEL. 430-08, 448-94.

**Liv-,
brand-,
olycksfalls-,
inbrotts-,
glas- &
transportförsäkring.**